

חזית חד נגדה

הפועל הצעיר את השקפתו של א.ד. גורדון, כי יש ערך שחה לעם ולאדם — בניגוד לאחדות העבודה, שהבליטה את העם על חשבון האדם. העקרון עליו נטושה כיום המערכה בין כן-גוריון לבין לבון הוא מהדורה אקטואלית של אותה גישה. כן-גוריון הוא נציג ה"מלכותיות", הוא רוצה להעביר את הכל לידי המדינה — את כל היוזמה, את כל הארגון החברתי. אנשי-חסדו הצעירים — ד"ר, פרס ושוח' — כולם גדלו במנגנון המדינה, ובשבילם המדינה היא העיקר היחיד.

כנגד זה, מייצג לבון עקרון אנטי ממשלתי. בדורנו, זהו מושג בלתי פופולארי בהחלט, מאחר שטמונה בו כפירה בממלכתיות המקורשת. אך למעשה, זהו עקרון דמוקראטי בריא: שיש בחברה מקום לאי-ר' גוונים שאינם כפופים למדינה, וכי קיומם של ארגונים כאלה הוא תנאי מוקדם לחלוקת-יכוהות המר נעת שלטון-יחיד פוטאליטארי. על רקע זה, ברור מה המכנה המשותף של פעולות לבון בשנה האחרונה. הוא רוצה לתוק את ההסתדרות, הכוח היחיד בארץ המסוגל להיות עצמאי בתוך המש-טר, להגביל את עוצמת המנגנון הממלכ-תי. לכן לחם למען קואליציה הסתדרותית בממשלה, למען עצמאות קופת-חולים. לכן הוא מגן על זכויות הפועלים, כנגד שרר-רות המשרדים הממשלתיים.

יכול אדם להתנגד לכל אחת מן המטרות הללו (ואני עצמי רוגל, למשל, בביטוח-בריאות ממלכתי) וככל זאת להסכים לעקרון-היסודי המיוצג עתה על-ידי לבון: שהי ריכוז הממלכתית מוביל בהכרח ל-דיקטאטורה של חניכי כן-גוריון.

★ ★ ★
ביקורת העיקרית נגד לבון אינה מתחסת למעשיו אלא למחלוליו. היא תועלתה, למשל, במאמרו של נתן לייך-מור, שהופיע בגליון מס' 2 של אתגר, בו טען המחבר כי מלחמת כן-גוריון-לבון אינה משולה למלחמה בין קיסר ואפיפיור, אלא למלחמה בין שני קיסרים. כי לבון לא פיתח גישה חדשה למדיניות העולמית והי מרחבת של ישראל, השונה מגישת כן-גוריון. הוא מצטמצם בעניינים ארגוניים וכלכליים פנימיים.

חסידו לבון טוענים כי ביקורת זו אינה צודקת עד הסוף. בהיותו שריבטחון דרש לבון (כפי שנודע רק לאחרונה) את ביטול הממשל הצבאי-המחלקה המדינית של הסתדרות מנהלת מדיניות אפרו-אסיאתית פעילה, ולבון מחזק עתה מחלקה זו כגורם עצמאי. יתכן שזו התחלה מבטיחה, וכי בעקבו-תיה יתפתח לבון למנהיג של אופוזיציה אמיתית ומלאה בתוך המשטר (אם כי לא נגד המשטר).

אופוזיציה כזאת תקום רק אם יבינו ראשיה שלא תיתכן הטבה אמיתית במצב האוכלוסיה הער' בדת בארץ מבלי לשנות לחלוטין את המערך המרחבי והבינלאומי של ישראל.

קשה לנחש כיום עד היכן יגיע לבון, ביחוד לאחר הזעזוע הצפוי לחיים הפולי-טיים בארץ כאשר ירד כן-גוריון מן הבמה המדינית. כרגע אפשר לקבוע רק שלוש עובדות מעודדות:

לבון מוכיח עקביות, אומץ-לב וכנות. הוא הצליח לגבש את צמרת ההסתדרות למחנה מלוכה, המסוגל לפעול גם באופן עצמאי, בהעדרו מן הארץ. במאבק הנוכחי למען תוספת-היוקר ונגד ההיטלים, הצליח מחי-נה זה, בפעם הראשונה, לעורר הד עמוק בקרב החמונים.

חם למען תוספת-היוקר, או נגד ניכוי מס ההכנסה מפיצויי פיצוי-ריב, רק מפני שהוא רוצה להת-נקם בדויד כן-גוריון.

★ ★ ★

א נשאר לנו, איפוא, אלא לחפש את הפיתרון במוזיאון בו נשמרים בישראל ערכים כה מיושנים ובלתי-מודרניים כמו "חוש כבוד", "נאמנות לעקרון" ו"אומץ-לב".

הדבר נראה מוזר במציאות של ימינו. כל הקטנות הפוליטיות בארץ, בקואליציה, בי-אופוזיציה, ואפילו בין מתקני-המשרד-כבי-כול, שוב אינן אלא תוצאה של קינאות ושינאות אישיות. אין הן אלא רדיפה קט-

גוריון הכל-יכול. פשוט אין לו מה להפסיד. הוא החליט לסיים את חייו כגיבור. זאת גירסה כוזבת, אך מחוכמת. היא נאמרת בלחש, בנימה של רחמנות. היא מבליטה בעקיפין את הנעורים והבריאות של חבורת הצעירים המבקשת לרשת את כן-גוריון. אולם אין לה בסיס במציאות.

לבון אמנם לקה לפני שלוש שנים בהתקפת לב אחת, אך זו לא היתה התקפה חמורה דייה כדי להאיט במידה ניכרת את קצב חייו. לאיזוהואר וללינדון ג'ונסון היו התקפות חמורות יותר.

הסבר מס' 2 לבון רוצה להיות ראש-ממשלה אחרי ירידת דויד כן-גוריון מן הבמה הפוליטית. הוא יודע כי יריבו יהיו

הקרב בתוך מפא"י: הממשלה נגד ההסתדרות

נונית אחרי גיובים, אחרי פירסומת, אחרי הצלחות קטנות ואומללות. לכן, כאשר מופיע אדם הנראה כלוחם למען אמונות-יסוד, הוא נתקל באי-אמוץ כללי — ואפילו ברוגמת. מי יאמין כי אדם נור-מאלי מסוגל להתגרות בכן-גוריון הגדול רק מפני שהוא מאמין כי כמה עקרונות? מי יאמין שאדם יצא למאבק ציבורי בלי חשבון אישי קצר-טווח?

אולם לגבי לבון, נראה כאילו אי-האמון אינו במקומו. מעשיו ועמדותיו בשנה הי-אחרונה מוכיחים עקביות כנה. הוא גיהל את כל ויכותיו על רמה גבוהה של עקרו-נות — וזאת בארץ בה ויכות אמית' על עקרונות הפך מומן לתופעה גשכחת.

★ ★ ★

מה הם עקרונותיו של לבון בהי-כוח עם ראש-הממשלה, עם חבורת נערי הווהר, ולעתים גם עם קבוצת אשכול-ספיר, אשר במקרים אחרים התיצבה לצידו? לבון הוא ממיסדי גורדוניה, מוחתקי הפועל הצעיר. תנועה זו, שעל חבריה נמנו ארלוזורוב, קפלן ושפרינצק, היתה היריבה ההיסטורית של אחדות העבודה, שבראשה עמדו ברל כצנלסון, דויד כן-גוריון, משה שרת ואחרים. בהיכוח זה ייצג

נערי-הווהר של כן-גוריון. לכן החליט לח-סום את דרכם בכל מחיר. טענה זו אינה לגמרי מופרכת, אך נדמה לי שהיא משקפת את רמת בעליה יותר מאשר את רמתו של לבון. אין ספק כי הגדרת שאיפותיו של לבון כרצון "להיות ראש-ממשלה" פשטנית מדי.

משרת ראש-הממשלה היוצעה ללבון בעת שבן-גוריון פרש לשדה בוקר. הוא סירב. גורלו של שרת מוכיח כי היה זה סירוב נכון.

לזכותו של לבון יש להגיד כי אין הוא רודף פירסומת, כמו כל נערי-הווהר של כן-גוריון, המוכי-נים למכור את הסבתא שלהם תמורת כותרת בעהרון. לבון גם אינו נראה כרודף-כיבודים בכל מחיר.

הסבר מס' 3 לבון רוצה להתנקם בכך-גוריון. הלה התנכר לו מספר פעמים. כש-רצה לחזור משה-בוקר, אירגן קנוניה מכור ערת וסילק את לבון ממשרד-הבטחון בי-עזרת עלילה חסרת-שחר.

גם הסבר זה נראה פשטני מדי. קשה להניח כי לבון רוחש אהבה יתרה לכך-גוריון אחרי מה שקרה. אולם אין הוא פועל כאדם אכול-שינאה. בודאי קשה להאמין שלבון לר-

א יני יודע כיצד לכנות את מסע השוד האחרון של ממשלת-ישראל לעבר כיס אורחיה. פשוט אולו המלים. לוי אשכול הוא גאון בלשני. לעולם אין הוא מטיל את אותו מס פעמיים. פעם זה בלו. פעם מכס. פעם ארגוניה. פעם מיקדמה. פעם מילחה חובה. פעם ירב. פעם היטל. חוששני שמלאי הכסף של האד-רה יאזול זמן רב לפני שיואזל מלאי המולים של שרי-האוצר.

אילו מלים חרשות אפשר עוד להמציא כדי להגדיר את פשיטת עורו של האוצר? פעם אמרנו שזה לא בסדר. לאחר מכן רמזנו שזה מתחיל לגבול עם הפקרות. כשהיטלה הממשלה, שכל חברה מטיילים בעולם, את המס על הרכושים והיתרי-היצאה, אמרנו שזו חוצפה ועזות-מצח.

אך אם זאת היתה חוצפה — כיצד נקרא למעשהו האחרון של שר האוצר?

הוא נכנע ללחץ ראשי ההסתדרות לחש-לום תוספת-יוקר, תוספת קטנה לעומת הי-התיקרות האמיתית, שאינה רשומה בשום אינדקס. אולם עוד לפני שהלירות העלויות של התוספת הגיעו לכיס העובד, התגנב שר-האוצר מאחוריו והוציא אותן בתנועת-יד זריזה אחת, מלאכת כייסות מופלאה. הוא הטיל פשוט היטלים חדשים, שיעלו לעובד יותר מסכום התוספת.

לכייסות הממלכתית יש שני תירוצים סטנדרטיים — ביטחון ועליה. הפעם קשה לדבר על ביטחון. לכן מדובר על עליה. אמנם, זוהי רק עליה קטנה, שיגרתית, צפויה לגמרי. אולם נעים יותר להסתמך אפילו על עליה עלובה כזאת, מאשר להודות כי הכסף דרוש כדי לממן את ההוצאות השוטפות של מנגנון מנופה, בסלוג, פרו-טקציונרי, אכול ריקבון מטלגמי.

בקיצור: הממשלה נתנה, הממ-שלה לקחה — יהי שם הממשלה מבורך בפי מי שרוצה לברכה.

★ ★ ★

ב כל הפרשה ישנו רק צד אחד המצי-ביע על כיוון חדש בחיי המדינה. יותר מאשר בכל פרשה קודמת, הבליטה זו את התמוטטות היכולת הנפשית והמעשית של מפלגות הימין והשמאל לשמש אופר-יציה יעילה לשלטון. עמדתן פשוט לא היתה מעניינת.

יותר מאשר בכל פרשה קודמת, נתגלה כי הכוח האופוזיציוני הי-יעיל היחיד שנותר כמישטר הי-קיים הוא בתוך מפא"י עצמה — צמרת ההסתדרות.

ואולי זו הפעם הראשונה מאז קום המ-דינה הרגיש המוני האוכלוסיה העובדה, בני כל השכבות וההשקפות הפוליטיות, הודהות פנימית עם פחדתם של ראשי ההסתדרות. אין זו תוצאה מקרית של פרשה זו. למעשה מתבכש כאן תהליך שהחל למחרת הבחירות לכנסת הרביעית. או, כאשר תבוטס כל המפלגות מימין ומשמאל יצרה אוזייה של שטח-הפקר, קם לפתע פינחס לבון וחסם את דרכו של דויד כן-גוריון. כן-גוריון רצה בקואליציה מינית. לבון הכריח אותו להקים קואליציה פועלית. כן-גוריון רצה להלאים את קופת-החולים. לבון מע ממנו את הדבר.

מאז חתבל לבון יותר ויותר כאדם היחיד כמדינה המסוגל לר-מר, "לא!" לוקן. ומאחר שהצליח להפוך את ההסתדרות לבסיס-כוח עצמאי ומלוכד, המסוגל להתמודד עם מנגנון המדינה, זהו הישג בעל חשיבות רבה מאוד.

★ ★ ★

ריבוי הרבים של לבון ניסו לספק הסברים שונים לרוח-הקרב החדשה של מוכרי ההסתדרות. כולן זוויות. הסבר מס' 1 לבון בן 55 חולה אנוש. לכן לא איכפת לו להיכנס לקרב עם כן-